

ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЗВЕРНЕННЯ ДО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Швець Г.Д., канд. філол. наук (Київ)

У статті порушено проблему залучення художнього тексту до навчального матеріалу з української мови як іноземної, зокрема необхідність врахування психологічних чинників під час роботи зі зразками красного письменства.

Окреслено психологічний та психолінгвістичний підходи до читання творів художньої літератури і їх використання в навчанні: повноцінне сприйняття художнього тексту можливе за умови перетину смислових полів тексту і смислових полів (перш за все емоційних) читача; активізація емоційної сфери (інтересу, емпатії, здивування, хвилювання, обурення тощо) сприяє ефективному розвитку мовленнєвих навичок і полегшує запам'ятовування лексичних одиниць та граматико-стилістичних норм їх уживання. Тому врахування інтересів іноземних студентів є визначальним фактором для добору художніх текстів та організації ефективної роботи з ними у процесі навчання української мови як іноземної.

Характеризовано специфіку комунікації «автор – художній текст – читач» у випадку іншомовного тексту: вона здійснюється за допомогою посередника – викладача. Він добирає актуальний для аудиторії твір, за необхідності адаптує, аранжує коментарем і системою завдань, зупиняє увагу читачів на важливих моментах, які здатні зацікавити й викликати дискусію, допомагає провести паралель між зображеним у тексті й життєвим досвідом студентів. Тобто викладач є модератором процесу читання, що допомагає наблизити художній простір твору до особистості іноземного читача.

Автор статті наводить приклади з власного досвіду навчання іноземців української мови з використанням творів художньої літератури. Зацікавлене читання та ефективне обговорення текстів можливе за умови особистісного інтересу студентів до порушених проблем, зображених подій, долі героїв, авторської позиції.

Ключові слова: автор, емоційна сфера, українська мова як іноземна, художній текст, читач.

Швец А.Д. Психологические предпосылки обращения к художественному тексту в обучении украинскому языку как иностранному. В статье затронута проблема использования художественного текста в обучении украинскому языку как иностранному, в частности необходимость учета психологических факторов при работе с художественными произведениями на языковом занятии.

Проанализированы психологический и психолингвистический подходы к чтению художественной литературы и ее использованию в обучении: полноценное восприятие художественного текста возможно при условии пересечения смысловых полей текста и смысловых полей (прежде всего эмоциональных) читателя; активизация эмоциональной сферы способствует

ефективному розвитку речевих навчальних навиків і полегчає запам'ятовування лексических одиниць і граматико-стилістических норм їх використання. Поєднання уваги до інтересів іноземних студентів є визначальним фактором вибору художесвенних текстів і організації ефективно роботи з ними в процесі навчання українському мові як іноземному.

Охарактеризована специфика комунікації «автор – художесвенний текст – читач» в випадку іноземного тексту: вона здійснюється з допомогою посередника – викладача. Він вибирає актуальний для аудиторії художесвенний текст, при необхідності адаптує його, аранжує коментарієм і системою завдань, звертає увагу читачів на важливі моменти, які здатні зацікавити і викликати дискусію, допомагає провести паралель між зображеним в творі і життєвим досвідом студентів. Таким чином, викладач є модератором процесу читання, який допомагає зблизити художесвенне простір твору з особистістю іноземного читача.

Автор статті наводить приклади з власного досвіду навчання іноземців українському мові з використанням творів художесвенної літератури. Зацікавлене читання і ефективне обговорення текстів можливо при умові особистого інтересу студентів до порушених проблем, зображених подій, долі героїв, авторської позиції.

Ключеві слова: автор, український мові як іноземний, художесвенний текст, читач, емоційна сфера.

Hanna Shvets. Psychological premises for using literary texts in teaching Ukrainian as a foreign language. The article deals with the problem of using a literary text in teaching Ukrainian as a foreign language, in particular, the need to take into account psychological factors when working with a literary text in a language class. The universal nature of fiction literature motivates and justifies the usage of such educational material. Fiction deals with universal and eternal problems: love, separation, hope, faith, struggle, death, betrayal, etc. Therefore, the literary text can excite people of different nationalities.

The paper analyzes the psychological and psycholinguistic approaches to reading fiction and using it in teaching. A complete perception of a literary text is possible provided that the semantic fields of the text and semantic fields (primarily emotional) of the reader intersect. Stimulation of the emotional sphere contributes to the effective development of speech skills and facilitates the memorization of lexical units and grammatical and stylistic norms. Therefore, taking into account the interests of foreign students is a main factor for selecting literary texts and organizing effective work with them in the process of teaching Ukrainian as a foreign language.

The author defines the specifics of communication “an author – a literary text in a foreign language – a reader”. It is carried out with the help of an intermediary. Such an intermediary is a teacher or an author of a book on literary reading. They select a literary text appealing to the audience, adapt it if necessary, offer comments and a task system, and draw the readers’ attention to important points that can inspire interest and cause discussion, help to establish a parallel between the literary text and the students’ life experience. Thus, the teacher acts as the moderator of the reading process helping to bring the artistic space of the literary text close to the foreign reader’s personality.

The author gives examples from her own experience in teaching the Ukrainian language to foreigners using literary texts. Motivated reading and effective discussion of the texts are possible if the students are personally interested in the problems, the events, the heroes' fate, and the author's position.

Key words: author, emotional sphere, literary text, reader, Ukrainian as a foreign language.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Звернення до художнього тексту (далі ХТ) в навчанні іноземної мови обумовлено низкою факторів. Дослідники підкреслюють такі риси ХТ: здатність презентувати мову в усьому її багатстві й різноманітті, насиченість країнознавчою та соціолінгвістичною інформацією, відкритість до різночитань і різнотлумачень, а отже, продуктивність для організації обговорення й дискусії. Усе це дозволяє говорити про великі можливості роботи з художнім текстовим матеріалом в аудиторії інокомунікантів: збагачення вокабуляру, оволодіння синонімічними граматичними конструкціями, розвиток соціокультурної компетентності та вмінь і навичок усного й письмового мовлення.

На нашу думку, головна перевага використання ХТ в мовному навчальному процесі – це залучення емоційних чинників: інтересу (до проблеми, сюжету, авторської позиції), емпатії (хвилювання за долю героя, співпереживання разом із ним), здивування (у випадку неочікуваного розвитку сюжету чи повороту авторської думки), радості чи обурення (залежно від учинків героїв, їх позиції) тощо. Емоційна співучасть читача у процесі розгортання художнього текстового простору гарантує активізацію уваги та покращення процесів мимовільного запам'ятовування лексико-граматичного матеріалу й семантико-стилістичних норм його використання.

Аналіз актуальних досліджень. У методиці викладання української мови як іноземної (далі УМІ) дослідження проблеми використання ХТ здійснюються в таких аспектах: лінгвокраїнознавчий потенціал окремих творів художньої літератури, особливості роботи в іноземній аудиторії з текстами певних жанрів (народної та літературної казки, легенди, думи, пісні, есе), система навчальних завдань до ХТ, вироблення комунікативної стратегії розуміння іноземцями українського ХТ, лінгводидактичний потенціал творчості окремих письменників, засади організації роботи з домашнього читання тощо (див. розвідки Л. Антонів, А. Буднік, М. Єлісової, С. Єрмоленко,

З. Мацюк, М. Набок, І. Процик, Н. Станкевич, В. Федчик, Г. Швец, С. Шевченко та ін.). Переважно науковці наголошують на можливостях збагачення лінгвокраїнознавчих знань іноземних студентів та формування соціокультурної компетентності на матеріалі ХТ, оскільки «через українську художню літературу іноземний слухач пізнає духовну атмосферу мови, ознайомлюється з історією, традиціями, способом життя, моральними та естетичними цінностями українського народу» [5: 202]. Відповідно однією з головних проблем, що можуть стати на заваді розуміння й обговорення ХТ, називають «труднощі у сприйнятті ХТ як чужомовного, спричинені ментальною асиметрією, різними культурними і мовними стандартами» [7: 204]. Нам здається, навпаки, важливим є універсальний характер творів художньої літератури, яка порушує проблеми загальнолюдські й вічні: кохання, розлука, надія, віра, боротьба, смерть, зрада тощо. Саме цей момент у багатьох зарубіжних дослідженнях із проблем навчання англійської мови через літературу підкреслено як провідний фактор, що вмотивовує звернення до ХТ в навчанні іноземної мови (див., наприклад, [12]). Оскільки в методиці викладання УМІ психологічним засадам використання ХТ в навчальному процесі не приділено достатньої уваги, ставимо за **мету** в пропонованій публікації з'ясувати саме цей аспект. Плануємо вирішити такі **завдання**: окреслити психологічний та психолінгвістичний підходи до феномену сприйняття ХТ і можливостей його використання в навчанні; схарактеризувати специфіку комунікації «автор – ХТ – читач» у випадку іншомовного тексту; проаналізувати власний викладацький досвід використання творів художньої літератури в навчанні УМІ.

Виклад основного матеріалу. Важливість читання художньої літератури для оволодіння мовою неодноразово підкреслював Л. Щерба. Говорячи про організацію навчання іноземної мови в школі, учений зазначав, що цей процес, особливо в старших класах, повинен базуватися саме на читанні й тлумаченні ХТ. На його переконання, «велика кількість свідомо прочитаного художнього матеріалу» є однією з обов'язкових умов успішного опанування іноземною мовою [10: 49].

У дослідженнях В. Виготського відзначено роль емоцій для процесу навчання взагалі (оскільки саме вони є внутрішнім

організатором нашої поведінки), а також для розвитку мислення та мнемічних механізмів зокрема. Важлива думка вченого про здивування як початкову точку зацікавленого сприйняття й розмірковування. Він наголошує, що з позицій психології в процесі виховання дуже важливим є момент схвильованості та небайдужості [2]. Упевнені, що момент здивування, емоційного переживання суттєвий і для мовного навчання: те, що вразило, запам'ятовується легше й міцніше. Саме тому добір цікавих для юнацької аудиторії ХТ, здатних «зачепити» й захопити, – перший (і найбільш важливий) крок для організації ефективної роботи з художнім твором.

В. Беянін, розвиваючи гіпотезу Рубакіна-Геннекена про «психологічну подібність читача і письменника, що вступають у спілкування з посередництвом тексту» [1: 37], пропонує класифікацію ХТ за типами ставлення людей до світу. На думку цього дослідника, процес читання становить собою процес перетину смислових полів тексту й смислових полів (перш за все емоційних) читача [1: 88]. Знову наголосимо на цьому моменті: робота з ХТ буде справді результативною лише у випадку врахування психологічних особливостей аудиторії й добору таких текстів, які потенційно здатні зацікавити конкретного адресата і схвилювати його. Отож надзвичайно важливим для успішного читання й обговорення з психолінгвістичних позицій є механізм творчої й емоційної активності читача, оскільки особистісна зацікавленість у порушених письменником проблемах, задоволення читача від суголосності його думок з авторськими чи бажання висловити своє ставлення до того, що схвилювало, – це потужні мотиви, які допомагають впоратися з мовними перешкодами [11: 6–7].

Дотримуємося погляду, що комунікація «автор – текст – читач» буде успішною, якщо читач відкриє у творі цікаві особисто для нього теми, ідеї, думки, якщо порушені проблеми знайдуть відгук у його серці, досвіді, прагненнях. У цьому зв'язку зробимо кілька зауваг щодо читача як рівноправного учасника діалогу з автором художнього твору (пор. твердження Р. Коллінгвуда: «Якщо мистецтво – це діяльність, яку пов'язують із вираженням емоцій, то читач настільки є митцем, що й письменник» (цит. за [4: 166])).

Категорія читача перебувала в полі уваги філософів, культурологів та літературознавців упродовж усього ХХ ст. і знаходила своє теоретичне осмислення в різних концептуальних системах: у світлі рецептивної естетики, теорії інтерпретації, теорії читачького відгуку тощо. М. Зубрицька відзначає, що протягом кількох останніх десятиріч було запропоновано низку нових термінів на означення категорії читача: «імпліцитний читач» В. Ізера, «сразковий читач» У. Еко, «архічитач» М. Ріффатера, «інформований читач» С. Фіша, «уявний читач» Е. Вульфа [4: 168]. Дослідники проблеми підкреслюють: лише у сприйнятті читача, його інтерпретації отримує завершення художній твір як такий.

Серед перерахованих вище означень читача звернемо увагу на два певною мірою протилежні: «інформований читач» і «архічитач». Перший термін уведено для номінації читача, що професійно володіє мовою, якою створено текст, компетентний у семантиці цієї мови, обізнаний у літературних традиціях. Очевидно, такий адресат здатен повноцінно сприйняти художній твір, його глибинний смисл і образність. Натомість другий термін позначає пересічного читача, звичайного, тобто це «групи читачів, які володіють різною компетенцією, однак емпірично здатні актуалізувати потенційні значення тексту» [4: 170].

Вивчаючи питання взаємодії ХТ з іноземним адресатом, зупинимося детальніше на характеристиці саме цього читача. З одного боку, очевидним є певний рівень його «непоінформованості»: недосконало володіє мовним, а відповідно – і культурним кодом. Дехто з дослідників убачає в цьому практично непереборну проблему. Так, мовознавець С. Єрмоленко впевнена, що у випадку читання тексту іншої мовної культури й художньо-літературних традицій можливості емоційного впливу засобами словесної творчості значно зменшуються, навіть більше: «Словесно-образне оформлення літературно-художнього твору не діятиме на читача, залишатиме його байдужим, не стимулюватиме вироблення мовно-естетичних смаків і активного засвоєння мовно-літературних норм» [3: 344].

З іншого боку, можемо говорити про «іноземного архічитача» – узагальненого пересічного інокомуніканта, для успішного діалогу якого з текстом необхідна певна допомога (власне, добір

оптимальних ХТ – за актуальною для читача проблематикою і, звісно, за рівнем володіння мовою – і є першою ланкою в низці сприятливих факторів, що допоможуть вирішити означену вище проблему). Організовує цю допомогу викладач, тобто він є посередником між автором та іноземним читачем.

У теоретичних дослідженнях проблеми читання посередниками називають тих, хто втручається в процес циркуляції художнього твору і займає місце між автором і читачем [6] з метою полегшення процесу комунікації та створення «інтерпретаційного клімату». Причому йдеться зазвичай про засоби масової інформації, рекламу, художню чи літературну критику [4: 172]. У нашому випадку посередником виступає викладач (або автор навчального посібника з ХТ), який значно краще, ніж перераховані вище інститути, знає потенційну читацьку аудиторію: робота з ХТ організовується з урахуванням рівня володіння мовою, вікових, психологічних та національних характеристик студентів групи. У результаті такого складного процесу комунікації (автор – викладач – студент) виправляються можливі помилки сприйняття й розуміння ХТ.

Отже, викладач, добираючи ХТ для читання в аудиторії інокомунікантів, повинен урахувати складники мотивації читання художньої літератури: бажання студентів отримати цікаву нову інформацію, потреба в емоційному переживанні, відчуття задоволення від здатності читати іншомовні ХТ. На початковому етапі вивчення УМІ при читанні ХТ, як і будь-якого іншого навчального матеріалу, переважає відзначений третій елемент мотивації – емоція радості від можливості зрозуміти текст на основі невеликої кількості вивчених слів. Однак із підвищенням рівня володіння мовою не варто покладатися лише на таку навчальну мотивацію. Важливо спиратися на особистісну зацікавленість студентів у порушених письменником проблемах, психології та поведінці зображених героїв – емоційна залученість до художнього світу твору позитивно впливає на активізацію мовленнєво-мислиннєвої діяльності й мнемічних механізмів.

Чималий досвід автора статті у викладанні УМІ із використанням художнього текстового матеріалу і, зокрема, робота з посібником «Читаймо українською» [9] засвідчили слухність викладених вище міркувань. Ми переконалися, що

жваво й ефективно проходить обговорення творів української літератури, особистісно цікавих для інокомунікантів. Так, оповідання Лесі Українки «Чашка» викликає активну й плідну дискусію із проблеми вибору дівчини між двома чоловіками: романтичним і несміливим та упевненим і рішучим. Оповідання Л. Храпливої-Щур «Писанки» зазвичай вражає іноземних читачів контрастом сцени ніжної розмови закоханих і страшного розпачу, що охоплює хлопця на згарищі хати нареченої. Що з нею, чи жива дівчина, чи вони зустрінуться ще – ці запитання вирують не лише в думках головного героя, а й читачів: студенти хвилюються, переживають, їм цікаво, що ж буде далі, вони сподіваються на щасливий фінал і щиро радіють, коли зустріч закоханих таки відбувається. Обговорення есе С. Жадана «Один проти всіх» проходить зацікавлено, оскільки звернене до особистого досвіду молодих читачів: вони замислюються, чи доводилося їм робити вибір між компромісом і боротьбою, чи варто виходити із зони комфорту і заради чого, чи домовлятися і поступатися принципами – одне й те ж саме (див. детальніше [8]). Новела М. Коцюбинського «Хвала життю» вражає читачів сценами зруйнованого землетрусом міста: китайські студенти згадують подібні трагічні події у своїй країні й тому особливо емоційно намагаються передати внутрішні монологи героїв твору. Казка Е. Андіївської «Говорюща риба» надзвичайно дивує іноземних читачів сюжетом (риби вигнали зі своєї спільноти дивну рибу, яка вміла розмовляти, а вона потоваришувала з рибалкою) і стимулює до зацікавленого обговорення проблеми інакшості в суспільстві й ставлення до неї.

Перелік прикладів можна продовжувати, але, здається, і наведені вище цілком ілюструють думку про необхідність спиратися на емоційні чинники для організації ефективної роботи з ХТ в іноземній аудиторії. Підкреслимо наостанок визначальну роль викладача – посередника між автором й іншомовним читачем. Він добирає актуальний для аудиторії ХТ, за необхідності адаптує, аранжує коментарем і системою завдань, зупиняє увагу читачів на важливих моментах, які здатні зацікавити й викликати дискусію, допомагає провести паралель між зображеним у творі й життєвим досвідом студентів. Тобто викладач є модератором процесу читання, що допомагає

наблизити художній простір твору до особистості іноземного читача.

Висновки. Проведене дослідження доводить важливість урахування психологічних ресурсів роботи з художніми творами в навчанні УМІ: правильний добір ХТ (таких, які відповідають інтересам і прагненням студентів та їхньому рівню володіння мовою) і надання необхідної допомоги викладачем у процесі читання забезпечують активізацію емоційної сфери особистості, що позитивно впливає на мовленнєво-мислиннєву діяльність та розвиток комунікативних умінь.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні діяльності іншомовного читача і викладача-посередника під час читання й роботи з ХТ на занятті, а також у розробці рекомендацій для успішної організації цього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белянин В.П. Психологические аспекты художественного текста. М.: Изд-во МГУ, 1988. 120 с.
2. Выготский Л.С. Педагогическая психология. М.: Педагогика, 1991. 480 с.
3. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності: (стилістика та культура мови). К.: Довіра, 1999. 431 с.
4. Зубрицька М. Читач як теоретична категорія в культурологічному дискурсі ХХ сторіччя. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2007. Вип. 31. С. 166–173.
5. Мацюк З. Лінгвокраїнознавчий потенціал художніх творів Романа Іваничука. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів, 2006. Вип. 1. С. 202–205.
6. Насталовська І.В. Текстова парадигма оригінального та адаптованого текстів (на матеріалі англomовних художніх текстів): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Одеський національний університет імені І.І. Мечнікова. Одеса, 2009. 22 с.
7. Станкевич Н.І. Художній текст для читання в іншомовній аудиторії: вироблення стратегії розуміння. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків, 2009. Вип. 14. С. 202–210.
8. Швець Г.Д. Дискусійний потенціал жанру есе в навчанні української мови як іноземної. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків, 2019. Вип. 34. С. 258–272.

9. Швець Г.Д., Торчинська Ю.О., Літвінчук А.О. Читаймо українською: навчальний посібник з української мови для іноземних студентів. К.: Фенікс, 2012. 112 с.
10. Щерба Л.В. Преподавание иностранных языков в средней школе. Общие вопросы методики. М.: Высш. школа, 1974. 112 с.
11. Collie J., Slater S. Literature in the Language Classroom: A Resource Book of Ideas and Activities. Cambridge: CUP, 1990. 233 p. URL: https://www.academia.edu/12529875/Literature_in_the_Language_Classroom_by_Joanne_Collie_and_Stephen_Slater (дата звернення: 21.08.2019).
12. Maley A. Down from the Pedestal: Literature as Resource. *Literature and the Learner: Methodological Approaches*. Cambridge: Modern English Publications, 1989. P. 10–24.

REFERENCES

- Belyanin, V.P. (1988). *Psichologicheskiye aspekty hudozhestvennogo teksta [Psychological aspects of the literary text]*. Moscow: Izd-vo MGU [in Russian].
- Collie, J. and Slater, S. (1990). *Literature in the Language Classroom: A Resource Book of Ideas and Activities*. Cambridge: CUP. URL: https://www.academia.edu/12529875/Literature_in_the_Language_Classroom_by_Joanne_Collie_and_Stephen_Slater [in English].
- Macyuk, Z. (2006). Lihnokrayynoiznavchyyj potencial khudozhnikh tvoriv Romana Ivanychuka [The linguistic and country studies potential of Roman Ivanichuk's literary texts]. *Teoriya i praktyka vykladannya ukrayinskoyi movy yak inozemnoyi [Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language]*. Lviv: LNU, 1, pp. 202–205 [in Ukrainian].
- Maley, A. (1989). Down from the Pedestal: Literature as Resource. *Literature and the Learner: Methodological Approaches*. Cambridge: Modern English Publications, pp. 10–24 [in English].
- Nastalovska, I.V. (2009). Tekstova paradyhma oryhinalnoho ta adaptovanoho tekstiv (na materialy anglomovnykh khudozhnikh tekstiv) [Textual paradigm of original and adapted texts (based on English texts of belle-lettres style)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa: Odesa I.I. Mechnikov National University [in Ukrainian].
- Shherba, L.V. (1974). *Prepodavanie inostrannykh yazykov v srednej shkole. Obshhie voprosy metodiki [Teaching foreign languages in school. General issues of the methods]*. Moscow: Vyssha shkola [in Russian].
- Shvets, H.D. (2019) Diskusiinyj potentsial zhanru ese v navchanni ukrayinskoyi movy yak inozemnoyi [Discussion potential of the essay genre in teaching Ukrainian as a foreign language]. *Vykladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi*.

- Mizhpredmetni zviazky [Teaching Languages at Higher Institutions]*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, 34, pp. 258–272 [in Ukrainian].
- Shvets, H.D., Torchynska, Yu.O. and Litvinchuk, A.O. (2012). *Chytaino ukrainskoyu: navchalnyi posibnyk z ukrainskoyi movy dlia inozemnykh studentiv [Let's read in Ukrainian: a textbook of Ukrainian for foreign students]*. Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
- Stankevych, N.I. (2009). Khudozhnij tekst dlya chytannya v inshomovnij audytoriyi: vyroblennya stratehiyi rozuminnya [Literary text for reading in a foreign language audience: developing a comprehension strategy]. *Vykladannya mov u vyshhykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zvyazky [Teaching Languages at Higher Institutions]*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, 14, pp. 202–210 [in Ukrainian].
- Vygotskij, L.S. (1991). *Pedagogicheskaja psihologija [Pedagogical psychology]*. Moscow: Pedagogika [in Russian].
- Yermolenko, S.Ya. (1999). *Narysy z ukrayinskoyi slovesnosti: (stylistyka ta kultura movy) [Essays on Ukrainian Literature: (Stylistics and Culture of Language)]*. Kyiv: Dovira [in Ukrainian].
- Zubryczka, M. (2007). Chytach yak teoretychna katehoriya v kulturolohichnomu dyskursi XX storichchya [The reader as a theoretical category in the cultural discourse of the twentieth century]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya Zhurnalistyka [Bulletin of the University of Lviv. Journalism Series]*. Lviv: LNU, 31, pp. 166–173 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 17.09.2019

Швець Ганна Дмитрівна, канд. філол. наук, доцент кафедри української та російської мов як іноземних Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (01601, Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14); e-mail: hannash@meta.ua; orcid: <http://orcid.org/0000-0002-1068-048X>.

Швец Анна Дмитриевна, канд. филол. наук, доцент кафедри українського і російського мов як іноземних Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (01601, Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14); e-mail: hannash@meta.ua; orcid: <http://orcid.org/0000-0002-1068-048X>.

Hanna Shvets, Ph.D. in Philology, Associate Professor, Department of Ukrainian and Russian as Foreign Languages, Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv (01601, Kyiv, 14 Taras Shevchenko Blvd.); e-mail: hannash@meta.ua; orcid: <http://orcid.org/0000-0002-1068-048X>.